

ספרוי — אוצר החסידים — ליאובאווויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חופשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקלהה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליאובאווויטש

•

תצא

(חלק כרך שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטטען פארקווי

שנת חמישת אלפיים שבע מאות שמוניים ושלש לבריה

שנת הקהלה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת כי תצא, ה-ט אלול, ה'תשפ"ג (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.org / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תצא

132

(בעצתיו של נחש) "גゾרה"⁸ גזירת מיתה על כל תולדותיו של אדם הראשון – עד"ז הוא לגבי הרם"ק, אשר "והמת" רק מחתמת עץ (הדעת).

ויל', שאין כוונת האריז'ל רק לדריש פסוק זה ע"פ עניין "מתו בעטיו של נחש", אלא שבדבריו אלו בא למד ולהחדש גדר חזש.

ב. ויבן בהקדם החילוק בין ב' העניים הנ"ל: בגמרא איתא "מתו בעטיו של נחש", ואילו בדברי האריז'ל הובא הדבר כפירוש בפסק) – ותלית אותו על עץ; והרי זה חילוק (לא רק בלשון, אלא בדוקן):

"עטיו (עצתו) של נחש" – מה שהשייא עצה לחזה לא יכול מעז הדעת – עוסק ברגע, בעיטה למנשה חטא;⁹ ואילו "ותלית אותו על עץ" (ועל זה קאי האריז'ל) עוסק בדבר שעיל ידו חטא אדם הראשון, אבל העז" גופה אינו עניין של חסרון¹⁰, ואדרבה, בפשותו של מקרה – כפירוש רש"י¹¹ – ה"ז זה עץ תאנה, מן המינים שנשתבחה

(7) רש"י שבת וב"ב שם. רבינו גרשום ב"ב שם.

(8) ל" רש"י ב"ב שם.

(9) להר"ג לב"ב שם.

(10) ובפרט ע"פ המבואר (ראה קונטרס עה"ח פ"י – מהרח"ז) "שהי צרך לאכול" מעה"ד אחרי או עם) עה"ח, "ואו .. אדרבא היא מבררת אותן" (הchingonim).

(11) בראשית ג. ג – ועפ"ז נאסר אדה"ר באכילת תאנה – וע"פ פשותו שם ה"ז איסור של נחש.

א. כתיב בפרשتناו¹ "וכי יהי" באיש חטא משפט מוות והומת ותלית אותו על עץ, וידוע² מה שפרש האריז'ל בהספדו על הרם"ק על פסוק זה:

"וכי יהי" באיש חטא משפט מוות, פ"י שיחסר (חטא מלשון חסרון) טעם משפט מוות כי לא فعل רע ולמה ימות, ותלית אותו על עץ מחתמת עץ הדעת שגוזר³ מיתה, בשביל כך מות".

ומשתחיות הלשון ממשמע⁴, שתוכנו הדרשה הוא כמאמר חז"ל, "ד' מתו בעטיו של נחש" – שכם שארבעה אלו לא חטא וmittah היה רק בסיבת ה"נחש", שמחמת חטא עץ הדעת

(1) כא, כב.

(2) יערות דבש ח"ב (דרשות בק"ק אה"ז דרשה ב' בסופה (בדפוס ווארשא – קכו, ג'). חיד"א – נחל קדומים פישתנו עה"פ ובדברים אחדים דרשו כ(ק), סע"ד). ועיגן ג'כ של"ה דרשו להספד רט, ב' בשם התקינונים (ואה תקוין) בהשפטות ת"ה (קמא, ב') הובא בירורות דבש שם. ולהעיר ג'כ משל"ה פרשנתנו שפ"ד, ב' וראה קיר"ש ח"ז ע' 167 ואילך. – ולהעיר אשר בש"ד עה"ת עה"פ פ"י להרפק, שאן לתלות מיתת הצדיק על העז". ע"ש.

(3) ל' יערות דבש. ובנהל קדומים – בשינוי לשון. וראה לקמן הערה 5.

(4) אולץ'יל: שגוזר.

(5) וכן ממשמע בדברים אחדים שם שמוסיף על ל' היע"ד "כלומר בעטיו של נחש". וכן בנחל קדומים שם: ותלית אותו על עץ ר"ל בעטיו של נחש. – אבל ע"פ המבואר לקמן בפניהם עצ"ל שכונתו רק בכללות ולא שזהו אותו העניין ממש. ולהעיר שגם בשל"ה שם לא הובא מכיון בעטיו של נחש.

(6) שבת נה, ב. ב"ב יז, א.

„נורא עלילה על בני אדם“²⁰ נקבע הדבר כך, שגזרת המיתה בפועל תבוא עי' האדם. ולכן העמיד הקב"ה את אדם הראשון בנסיון הגדול דעתן הדעת — בכך שנטע בגן עדן „כל עץ הנחמד למראה וטוב למאכל“²¹ כולל עץ הדעת וכור — שע"י כל זה התקיימה הגזירה בפועל.

ג. וזהו החלוקת בין ב' העניינים — „מתו בעטיו של נחשׁ“ ו„ותלית אותו על עץ“:

ענין „מתו בעטיו של נחשׁ“ שהובא בغمרא — נגלה דורורה — קאי בענין המיתה כפי שתהוו בפועל ובגלו (ב„נגלה“);

משא"כ ענין „ותלית אותו על עץ“ — שגילה האריזול, ובשיותו לרמ"ק, שענינים²² גilioי תורת הסוחה, פנימיות התורה — קאי בפנימיותו של העניין, ומצד פנימיות העניין, הרי הגורם הוא (לא „עטיו של נחשׁ“, כי אם) ה„עץ“ הנסיון דעתן הדעת, שבו העמיד הקב"ה את אדם הראשון מצד רצונו ית' וכונתו בהבראה.

ד. בעומק יותר, ב' עניינים אלו („עטיו של נחשׁ“ ו„ותלית אותו על עץ“) קשורים לב' סוגים צדיקים: „מתו בעטיו של נחשׁ“ הם אלו שסבירת מיתתם הוא החטא; אמן יש

בهم ארץ ישראל¹². ושמו הוא „עץ הדעת“, היינו שפועל את עניין הדעת¹³. ואפילו החטא שהי' עלול לבוא ממנו — אכילה מעץ הדעת, הי' (ע"פ דברי רז"ל וכור) רק (למשך ג' שעות) עד השבתה¹⁴.

והיינו, שדברי האריזול עוסקים בסיבה קודמת ורוחקה יותר, בבחינת סיבה דסיבה כו' — לא בחטא עץ הדעת שהביא לגזרת מיתה בפועל, אלא בדבר (ה„עץ“) שהביא לאפשרות עניין המיתה (אם יאכל ממנו (בחיותו טוב ורע¹⁵) איזי „מות תמות“¹⁶).

בסוגנון אחר (וע"פ לשון המדרש¹⁷): בשעת הבראה חשב הקב"ה שתה"י מיתה בעולם¹⁸ (ולכן „מיום הראשון ברא מלאך המות“¹⁹), אלא שמצד

(12) עקב ח. ולהעיר אשר כו' הוא גם למ"ד חטה הiyita (ברכות מ, סע"א), גפן הי' (שם).

(13) ת"א בראשית ב, ט. ברכות מ, סע"א וועה. — וראה רמב"ן בראשית שם — ולכאורה הוא דלא כהרבמ"ם מ"נ ח"א פ"ב). ואכ"מ.

(14) ש"ר עה"ת קדושים יט, כג ד"ה עוז ונטעתם (מכ, ב). וראה לקויות ר"פ קדושים. אוחה"ת (ויקרא ברך א) קדושים ס"ע מג. רח"ז הובא לעיל הערכה 10) וועה. — ובואה"ת בראשית מו סע"א: לדלאורה תמהה שהרי נאמר סתם ומעה"ד טויר לא תאכל ממנו אלא דהפי כו' כי בשבת כו' עה"ד .. טוב בלבד וע"ז לא בא באהזהה כלל. נייר"ש.

(15) וראה הערכה שלפנ"ז.

(16) בראשית שם, יג.

(17) תנומא וישב ד.

(18) כמו שמכור בתרחומה שם ממש"ג (חוקת יט, יד) „זאת התורה אדם כי מות באהלי“ אף שע"ד שלא בראשות עולם קדם שני אלפיים שנה הייתה תורה תורת אצלך“, ואלו שתהתקנת מות בבריות היה כותב בה כך“. וע"ז בזחג' קנט, א.

(19) תנומא שם.

(20) תהילים טו, ה. וראה בארוכה תורה תולדות ד"ה ויתן לך פ"י ואילך. וועה.

(21) בראשית שם, ט. וראה גם שם ג, ג.

(22) להעיר מהගות כי' אדמור (מהירוש"ב) נ"ע לסייעו (בוזאת קה"ת — ש"י, סע"ד): ואין הפרש ביןו (הרבמ"ק) לקבלת האריזול אלא כי' בכלל מאתים mana כו'. וראה שיחת ש"פ שמיני תשמ"א.

הנשמה, הנעלית מלכתהילה מכללות עני החטא.²⁷

ומזה מובן גם בנווגע ל"זוחמת הנחש" ש"ע"י חטא עז הדעת, ש"זוחמא" זו השפיעה רק על חיצוניותו של איש ישראל, אבל לא ח"ו על פנימיותו.

ולכן, כאשר פנימיות נשמהו מaira האצלו בגלו, עד שגם חיצוניותו חזרה בהירה זו, אין שיר אצלו העניין ד"מתו בעטיו של נחש".

וזהו תוכן דברי האריז'ל: "וכי יהיו באיש חטא משפט מוות, פ"י שיחסר טעם משפט מוות כי לא פעל רע" – שיש לומר שכונתו בזה לכלול גם "טעם משפט מוות" של "עטיו – זוחמת הנחש" –

או"י "ותלית אותו על נק", הינו, שענין המיתה אצלו הוא רק מצד "נורא עלילה על בני אדם", שהקב"ה פעל (ע"י עז הדעת) את עניין המיתה בעולם.²⁸

(27) ראה זח"ג טז, א. שם יג, ב.

(28) עפ"ז "יל שיש חילוק גם בתוכו עני המיתה: כאשר סיבתו "עטיו של נחש" מובן שהו"ע לגוריעותא; משא"כ כאשר המיתה היא רק מצד רצונו של הקב"ה שתה"י מיתה בעולם – מובן, שאצל הצדיק נרגש כלל עני המיתה הוא רק (כמו שהוא מצד הקב"ה, הינו) העילי הבא ע"י, עלי' למעלה מהמדריגתו עצמו, ע"ד עליית צדיקם שבבכי" שור הכר ע"י צדיקים שבבכי" ליויתן (לקורא ר"פ שמיניו). דרשו דלעת"ל עוזה קנייגי כו' (ראה תור' ח שם פ"ז ואילך. – עניין הקנייגי בכלל – נתבאר בשני המאורים (לבוב, תרמ"ב) י, א (מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' קמא). ד"ה ויתן לך וairo – מאמרי אדה"ז – תקס"ב ובתו"ח תולדות שם. ד"ה ומשה נגש – מאמרי אדה"ז – פרשיות ח"א ובואה"ת יתרו פ"ה). וראה ד"ה זאת התורה מרע"ט.

סוג נוסף של צדיקים²³, ש"עטיו של נחש" אינו יכול לפעול בהם חסרון, וענין המיתה אצלם שייר, "ותלית אותן", רק מצד – "על עז".²⁴

וההסברה בזזה:

ריבינו הוזקן מבאר בתורה אור²⁵, שאותם ד' צדיקים ש"מתו בעטיו של נחש", אע"פ שהיו צדיקים גמורים, "מכל מקום נשאר בם עדין איזה שמי", מזוחמת הנחש²⁶ שלא יכול להסירו מכל וכל", והולך מבאר עניין זה בעבודת האדם, שזוחמת הנחש היא עניין "גסות הרוח שנעשתה בطبב האדם .. שראה את עצמו ומכיר חסרוונו או יודע שזה טוב לו" – הרגשת "עצמך".

כלומר: "עטיו של נחש" פירושו, שחתא עז הדעת فعل חסרוון בצדיק, וחסרוון זה גורם מיתה. אלא שלא הצדיק עצמו גרם החסרוון ח"ז, אלא הנחש שהביא "זוחמא" בעולם.²⁷

וזהו היתרונו ד"ותלית אותו על עז" – לגביו "מתו בעטיו של נחש":

הפגם שבחטא יכול להגיע רק עד חיצוניותו של אדם מישראל, אבל פנימיות איש ישראל נשארת תמיד בשלימות, "גם בשעת החטא הייתה באמנה אותו"²⁸, ובפרט מצד פנימיות

(23) להעיר מחד"א ג' מהר"ל ב"ב שם, שה"ד שמתו בעטיו של נחש הם למטה מן המנוים בגמ' לפניז' שלא שליטה בהם כי.

(24) ס"פ משפטים.תו"ח שם (ד"ה לא תהיא פכ"א). ועד"ז הוא בזוהר הרקיע (סט, א ואילך) לسانם דמשפטים (צ, א) – הובא גם באהבתם איתן לע"י שבת שם. וראה גם יערות דבש שם דרשת ט בסופה (קמץ, סע"ז).

(25) ראה שבת קמו, רע"א. וש"ג. זח"א נב, ב. ככו. ב. זח"ב קצג, סע"ב.

(26) תניא ספכ"ז.

הgalויים שלו, לפי שליליות ועילויו
כאמו (גם) בדרגות חיצוניות הם חלקים
של ייחדי סגולה בלבד ואין זה שיקף
לכל אחד ואחד.

משא"כ העניין ד"חטא משפט מות
... שיחסר טעם משפט מות" שמצוד
סתים דנסמאות (שבו אין "עטיו של נחש"
יכול לפעול חסרון) ופשיטה עצם
נשנתו — הרי הוא בכל אדם מישראל;
לפי שפנימיות כל אדם מישראל,
יה"י מי שהיה ויהי מצבו אשר עבר
היא לעמלה מכל זההמא של חטא,
עד שהדבר יכול לבוא בגלווי ממש
ולהופיע בפועל ממש ואך להלכה
בפועל.

וכפי שרואים אנו, אדם האומר
בגלווי ובכל הטעוף שלא יקיים פסק
דין של בית דין המזוודה עליו להביא
קרבן — איז בית הדין כופין אותו עד
שאומר רוצחה אני, ואיז אומרת תורה
אותו שהוא "לרצונו" האמיתית³⁴.

ובזמננו, אשר מצוה בגלות זאת
ההכמה, יכול ומצווה כל אחד ואחד
להביא זאת בגילוי, ע"ז שmagha בעצמו
סתים דנסמאות", זוatta ע"י לימוד
סתים דאוריתא" באופן שה"סתים"
נעשה גלי"א" — ע"י שיתרנסון מניין³⁵,

ועפ"ז יבואר הקשר של עניין זה
לרמ"ק ולאריז"ל, שעניהם, כנ"ל, גilioyi
פנימיות התורה — לפי גilioyi "סתים
דאורייתא"²⁹ שהוא למלعلا מ"עטיו של
דנסמאות³⁰ שהוא למלعلا מ"עטיו של
נחש". וכידוע³⁰, שפנימיות התורה היא
"ען חיים" (AILNA DHAY) שלמלعلا
מ"AILNA דטוב ורע" (ען הדעת).

ה. וכיוון שזמן הארץ"ל ואילך
הנה "מצوها בגלות זאת הכמה"³¹, הרי
אעפ" ש"מי הוא זה ואיזהו אשר עבר
לbove³² לומר שיש לו שיקות למדירות
הנ"ל דהרמ"ק והאריז"ל — אעפ"כ,
מאחר שגם עניין זה סופר לנו, מובן,
ש"אפס קצחו ושמץ מנהו"³² שיר לבל
אחד מישראל. וע"ד שנאמר בנווגע
למשה רבינינו³³ שאעפ" ש"מי הוא זה
ואיזהו אשר עבר לבו לכת להשיג
אפי' חלק אחד מני אלף מדרגות
אהבת רעה מהימנה מ"מ הרי אפס
קצחו ושמץ מנהו כר' מאיר לכללות
ישראל בכל דור ודור".

ובנדון דידן, הרי אדרבה: העניין
ד"מתו בעטיו של נחש" — שלא
היא" בידם כל חטא וחסרון אחר,
לבד מה שלא יכול להסיר "זהמת
הנחש ... מכל וכל" — שיקף בדרוג
בנפש שבה ה"זהמת" יכולה לפעול
חסרון, דהיינו בחיצוניות האדם וכוחות

(34) רמב"ם הל' גירושין ס'ב.

(35) תקופי (תיז' בטורו). ובפ"ה מלק"מ (הקדמה
לחדור): יתרנסון ... כשיפורש מהם אמונות
מאמריו כו'. ובכיסא מלך (לתקופו' שם): בדרא
בתראה דוקא קרוב לימות המשיח כר' (אף אשר)
זה כמה מאות שנים שנתגלה כר' כי הלימוד צ"ל
דוקא באופן של יתרנסון כי יפזרו מאמריו
העומקים בהקדמות שגילה הארי' זלה' כר'
шибינו כר' הילומד גירסא בעלמא הגם שיש לו
שכר טוב כו' עכ"ז הסגולה דבגינני' וקראותם דרור

(29) ראה זה ג' עג. א.

(30) רע"מ נשא (קכד, ב) הובא ונת' באגאה"ק
ס"ו. וראה תוו"ח שם (פכ"ב-ג) איך שביטול
תערובת הרע דחטא עה"ד (עטיו של נחש) הוא
ע"ז החיים דתורה. וראה בארכה קונטראס
עה"ח פ"ג ואילך. ועוד.

(31) אגה"ק שם (קמ"ב, ב).

(32) לשון התנאי דלקמן בפנים.

(33) תניא פ"מ"ד (סג, א).

מצד פנימיות נשמו, קשרו הוא עם פנימיות (מעיינות) התורה.

ועי"ז גופא שלומדים עמו פנימיות התורה – אע"פ שכדי ללימוד עמו יש לתרגם את הדברים לשפה אחרת ולהסבירו בסגנון שיוכל להבין במצבו והו – הרי זה מעורר את פנימיות

נשמו, ומרוממו ממעמדו ומצבו.

ועי"ה הנגגה זו מבטלים את „חטאינו“ (כולל – חטא עץ הדעת) – שם הסיבה היהידה לגלות, מפני „חטאינו גלינו“, ובודך ממי לא בטל המסוכב („גלינו“), ובאה הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקו,

ובמהירה בימינו ממש.

(מושחת ש"פ מטות תשמ"א)

шибין זאת בחב"ד שבנפש, עד שהדבר ייחור ויקיף את מיציאות האדם כולה.

וכאשר „מעיינות“ הנשמה חודרים גם אל „חוצה“ שבאדם, איז הוא בא לידי מעמד ומצב שאין שייך בו חטא.

ו. ההוראה בפועל מכל הנ"ל:

יש לקיים – „יפוצו מעיינותיך חוצה“: להפיץ המעינות דפנימיות התורה, שיבואו בגilioי עד „חוצה“, לכל אדם מישראל, ועד „חוצה“ שבאדם התהווין ביותר בישראל (ברוחניות). לפי שכל אדם מישראל,

היא כשיתפונטו וילמדו פירושי המאמרים כה.
– ראה גם כן הקדמת הרח"ו לשער הקדמות.

